

VI Lenin

Moskvaupprorets lärdomar

Boken ”Moskva i december 1905” (Moskva, 1906) hade inte kunnat utkomma vid lämpligare tidpunkt. Det är en ytterst angelägen uppgift för arbetarpartiet att tillägna sig decemberupprorets erfarenheter. Tyvärr gäller för denna bok att litet galla skämmer mycken honung. Där finns utomordentligt intressant material – trots dess ofullständighet – men slutsatserna är otroligt ytliga, otroligt banala. Vi skall behandla dessa slutsatser särskilt och nu endast ta upp det aktuella politiska temat, Moskvaupprorets lärdomar.

Huvudformen för decemberrörelsen i Moskva var fredlig strejk och demonstrationer. Den överväldigande majoriteten av arbetarmassan deltog aktivt endast i dessa kampformer. Men just decemberaktionen i Moskva visade påtagligt, att generalstrejken hade överlevt sig själv som självständig och huvudsaklig kampform, att rörelsen med spontan, oemotståndlig kraft bryter igenom denna trånga ram och skapar en högre kampform – upproret.

Alla revolutionära partier, alla fackföreningar i Moskva insåg och kände rentav då de förklarade strejk, att denna oundvikligen skulle förvandlas till uppror. Den 6 december beslöt arbetardeputeradesovjeten att ”sätta in sina krafter på att leda strejken över i väpnat uppror”. Men i själva verket var alla organisationer oförberedda härför och till och med koalitionsrådet för de frivilliga stridsgrupperna talade (*den 9 december!*) om upproret som om någonting avlägset, och utan tvivel försiggick gatukampen utan dess deltagande eller kontroll. Organisationerna *blev efter* rörelsens tillväxt och omfattning.

Strejken höll på att växa ut till uppror framför allt under trycket av de objektiva förhållanden, som hade uppstått efter oktober. Det var inte längre möjligt att överrumpla regeringen med en generalstrejk, den hade redan organiserat kontrarevolutionen som var redo till militära aktioner. Såväl den ryska revolutionens allmänna förlopp efter oktober som den följdriktiga utvecklingen av händelserna i Moskva under decemberdagarna bekräftade på ett förvånande klart sätt en av Marx’ djuplodande teser: revolutionen bryter sig väg genom att skapa en sluten och mäktig kontrarevolution, dvs genom att den tvingar fienden att tillgripa alltmer extrema försvarsmetoder och därigenom utarbetar allt mäktigare angreppsmedel.

Den 7 och 8 december: fredlig strejk, fredliga massdemonstrationer. Den 8 på kvällen: Akvarium belägras. Den 9 på dagen: dragoner överfaller och pryglar en folksamling på Strastnaja-torget. På kvällen demoleras Fiedlerska huset. Stämningen stiger. De oorganiserade folksamlingarna på gatorna börjar fullständigt spontant och osäkert bygga de första barriaderna.

Den 10 december: artilleri börjar beskjuta barriaderna och folksamlingarna på gatorna. Barrikadbygget blir säkrare och är inte längre någon enskild företeelse utan obetingat redan en massföreteelse. Hela befolkningen är ute på gatorna; hela staden täcks med ett nät av barriader på de viktigaste centrala platserna. Under några dagar utvecklas förbittrade partisanstrider mellan de frivilliga stridsgrupperna och trupperna, en strid som utmattade trupperna och föranledde Dubasov att tigga om förstärkningar. Först den 15 december får regeringsstyrkorna ett fullständigt övertag och den 17 december intar Semjonov-regementet stadsdelen Presnja, upprorets sista fäste.

Från strejk och demonstrationer till enskilda barriader. Från enskilda barriader till barriadbygge i massomfattning och till gatukamp mot trupperna. Över organisationernas huvuden övergick den proletära masskampen från strejk till uppror. Häri ligger den ryska revolutionens största historiska vinning, som den tillkämpade sig i december 1905 – en

vinning som, liksom alla de föregående, köptes till priset av de största offer. Rörelsen höjdes från den politiska generalstrejken till en högre nivå. Den tvingade reaktionen att gå till *det yttersta* i sitt motstånd och förde därigenom i enorm grad det ögonblick närmare, då också revolutionen kommer att gå till det yttersta vid användning av angreppsmedel. Reaktionen *kan inte* gå längre än till artillerield mot barrikaderna, husen och folksamlingarna på gatorna. Revolutionen kan gå ännu längre än de frivilliga stridsgrupperna i Moskva, den kan gå mycket, mycket längre både på bredden och på djupet. Och efter december har revolutionen hunnit långt på vägen. Den revolutionära krisens grundval har blivit omätligt mycket bredare – klingans egg måste nu vässas skarpare.

Proletariatet kände tidigare än sina ledare den förändring i de objektiva kampbetingelserna, som krävde övergång från strejk till uppror. Praktiken gick som alltid före teorin. Fredlig strejk och demonstrationer upphörde med en gång att tillfredsställa arbetarna, som frågade: vad bör göras härnäst? – och krävde mer energiska aktioner. Anvisningen att bygga barrikader kom ut till stadsdelarna ytterst försenad, då barrikader redan byggdes i stadens centrum. Arbetarmassorna gick till verket, men *var inte heller nöjda härmed* utan frågade: vad bör göras härnäst? – och krävde energiska aktioner. Vi, det socialdemokratiska proletariatets ledare, liknade i december en härförare, som hade placerat sina regementen så illa, att största delen av hans trupper inte deltog aktivt i drabbningen. Arbetarmassorna sökte förgäves anvisningar till energiska massaktioner.

Det finns således ingenting kortsyntare än Plechanovs åsikt, som alla opportunisterna lagt sig till med, att det var meningslöst att börja den olägliga strejken, att ”man inte borde ha gripit till vapen”. Man skulle tvärtom ha gripit till vapen mer beslutsamt, mer energiskt och offensivt, man skulle ha klargjort för massorna, att enbart en fredlig strejk var omöjlig och att man oförskräckt och skoningslöst måste gå till väpnad kamp. Och nu måste vi äntligen öppet och offentligt erkänna, att de politiska strejkerna är otillräckliga, vi måste agitera för det väpnade upproret bland de breda massorna utan att skymma undan denna fråga med några slags ”förstadier”, utan att på något sätt beslöja den. Att för massorna dölja nödvändigheten av ett hårdnackat, blodigt förstörelsekrig som den förestående aktionens omedelbara uppgift innebär att bedra både sig själv och folket.

Detta är decemberhändelsernas första lärdom. Den andra lärdomen gäller upprorets karaktär, metoden att genomföra det, betingelserna för truppers övergång på folkets sida. Inom vårt partis högerflygel har en ytterst ensidig åsikt om denna övergång vunnit stark spridning. Man kan inte kämpa mot de moderna trupperna, heter det, trupperna måste bli revolutionära. Det är självklart, att det inte ens kan bli fråga om någon allvarlig kamp, om revolutionen inte blivit en massrörelse och inte omfattar också trupperna. Det är självklart, att det är nödvändigt att arbeta bland trupperna. Men man får inte föreställa sig truppernas övergång som något slags enkel engångshandling, vilken skulle vara resultatet av å ena sidan övertygelsekraft och å andra sidan medvetenhet. Moskvaupproret visar oss åskådligt hur schablonmässig och dödfödd en sådan åsikt är. Truppernas vacklan, som under varje verklig folkrörelse är oundviklig, leder i praktiken till en verklig *kamp om trupperna*, när den revolutionära kampen skärps. Moskvaupproret visar oss just bilden av den mest hårdnackade, mest rasande kamp mellan reaktionen och revolutionen om trupperna. Dubasov själv förklarade, att av de till 15 000 man uppgående trupperna i Moskva var endast 5 000 pålitliga. Regeringen försökte hålla kvar de vacklande med de mest olikartade och desperata åtgärder: man försökte övertyga dem, smickrade dem, mutade dem genom att dela ut fickur, pengar osv, man höll dem i dem brännvin, man bedrog dem, skrämde dem, spärrade in dem i kasernerna, avväpnade dem, tog med hjälp av förräderi och våld undan de soldater, som ansågs mest opålitliga. Man måste ha mod att direkt och öppet erkänna, att vi i detta avseende blev efter regeringen. Vi förstod inte

att utnyttja de krafter vi hade för en lika aktiv, djärv, företagsam och offensiv kamp för att vinna de vacklande trupperna som den regeringen igångsatte och genomförde. Vi organiserade en ideologisk ”bearbetning” av trupperna och kommer att bedriva den ännu intensivare. Men vi skulle uppträda som ynkliga pedanter om vi glömmer, att under upproret krävs också en fysisk kamp om trupperna.

Moskvaproletariatet gav oss under decemberdagarna förträffliga lektioner i fråga om truppers ideologiska ”bearbetning”, så t ex den 8 december, då folkmassan omringade kosackerna på Strastnaja-torget, blandade sig med dem, förbrödrade sig med dem och fick dem att dra sig tillbaka. Eller den 10 december i stadsdelen Presnja, då två unga arbeterskor, som bar en röd fana i ett (av 10 000 personer bestående demonstrationståg, rusade emot kosackerna och ropade: ”Döda oss! Levande kommer vi aldrig att lämna ifrån oss fanan!” Och kosackerna råkade i förvirring och red snabbt bort, följda av massans rop: ”Leve kosackerna!” Dessa exempel på djärvhet och hjältemod måste för alltid inpräglas i proletariats medvetande.

Nu några exempel på att vi blev efter Dubasov. Den 9 december tågar soldater under avsjungande av Marseljäsen längs Bolsjaja Serpuchovskaja-gatan för att ansluta sig till de upproriska. Arbetarna sänder delegater till dem. Malachov rider själv hals över huvud till dem. Arbetarna kom för sent, men Malachov kom i tid. Han höll ett flammande tal, fick soldaterna att tveka, lät dragonerna omringa dem, förde dem till kasernen och spärrade in dem där. Malachov hann komma i rätt tid, men vi hann inte, ehuru under två dagar 150 000 personer hade rest sig på vår maning, vilka hade kunnat organisera och borde ha organiserat patrullering på gatorna. Malachov omringade soldaterna med dragoner, men vi omringade inte malachovmännen med bombkastare. Vi hade kunnat och bort göra det, och den socialdemokratiska pressen har redan för länge sedan (gamla Iskra) påvisat att det är vår plikt att under uppror skoningslöst tillintetgöra civila och militära befäls personer. Det som tilldrog sig på Bolsjaja Serpuchovskaja-gatan upprepades antagligen i huvudsak också framför Nesvizjskije- och Krutitskije-kasernerna och vid proletariats försök att ”hämta ut” Jekaterinoslav-soldaterna, likaså vid utsändandet av delegerade till sappörerna i Aleksandrov, vid återvändandet av Rostov-artilleriet, som skulle avsändas till Moskva, vid avvärjningen av sappörerna i Kolomna osv. I upprorsögonblicket var vi inte vuxna uppgiften att kämpa om de vacklande trupperna.

December har åskådligt bekräftat ännu en av Marx’ djuplodande och av opportunisterna bortglömda teser, nämligen att upproret är en konst, och att huvudregeln för denna konst är en med största djärvhet och orygglig beslutsamhet genomförd *offensiv*. Vi har inte i tillräcklig grad tillägnat oss denna sanning. Denna konst, denna regel om offensiv till varje pris har vi inte i tillräcklig grad lärt oss själva och inte heller massorna. Vi måste nu med all energi inhämta det försummade. Det är inte tillräckligt att gruppera människorna efter deras inställning till de politiska parollerna, man måste dessutom gruppera dem efter deras inställning till det väpnade upproret. Den som är mot det, som inte förbereder sig till det, honom måste man skoningslöst stryka från revolutionsanhängarnas antal och fördriva till revolutionsmotsståndarna, till förrädarna eller de fega stackarna, ty den dagen närmar sig, då händelsernas styrka, då kampens läge kommer att tvinga oss att efter detta mått skilja mellan vänner och fiender. Det är inte passivitet vi bör propagera, inte att helt enkelt ”vänta” till dess trupperna ”går över” – nej, vi måste slå på alla trummor om att det är nödvändigt att djävt gå till offensiv och till anfall med vapen i hand, att det härvid är nödvändigt att tillintetgöra befäls personerna samt att föra den mest energiska kamp om de vacklande trupperna.

Den tredje stora lärdom, som Moskva har gett oss, gäller taktiken och organisationen av krafterna för upproret. Den militära taktiken är beroende av krigsteknikens nivå – denna

sanning har Engels många gånger upprepat och inpräntat hos marxisterna. Den militära tekniken är nu en annan än den var vid mitten av 1800-talet. Att i samlad tropp strida mot artilleri och försvara barrikaderna med revolverar skulle vara en dumhet. Kautsky hade rätt när han skrev, att efter Moskvaupproret är det på tiden att revidera Engels' slutsatser och att Moskva fört fram en "ny barrikadtaktik". Denna taktik var partisankrigets taktik.

Den organisation, som en sådan taktik betingade, var rörliga och synnerligen små avdelningar: grupper på tio, tre, ja t o ni två man. Man kan för närvarande hos oss ofta träffa på socialdemokrater, som flinar då fem- och tremannagrupper kommer på tal. Men flinet är bara ett billigt sätt att blunda för den nya frågan om taktiken och organisationen, sådana de under militärteknikens nuvarande läge betingas av gatukampen. Läs ordentligt igenom berättelsen om Moskvaupproret, mina herrar, och ni skall förstå sambandet mellan "femmannagrupperna" och frågan om "den nya barrikadtaktiken".

Moskva har fört fram denna taktik men långt ifrån ännu utvecklat den, har inte tillämpat den i någon betydande omfattning, i verklig massomfattning. Det fanns få frivilliga stridsgrupper, arbetarmassan fick inte parollen att företa djärva anfall och tillämpade den inte, partisanavdelningarna var till sin karaktär alltför ensartade, deras vapen och kampmetoder otillräckliga, deras förmåga att leda massorna nästan alls inte utvecklad. Allt detta måste vi inhämta, och vi kommer att göra det genom att dra lärdom av Moskvas erfarenheter, genom att sprida dessa erfarenheter bland massorna och väcka massornas egen skapande kraft för att vidareutveckla denna erfarenhet. Och det partisankrig, den massterror, som efter december nästan oavbrutet pågår överallt i Ryssland, skall otvivelaktigt bidra till att lära massorna att i upprorets ögonblick använda den riktiga taktiken. Socialdemokratin måste godkänna denna massterror och uppta den i sin taktik, måste givetvis organisera och kontrollera den, underordna den arbetarrörelsens och den allmänna revolutionära kampens intressen och betingelser samt skoningslöst avlägsna och utrota den "trasproletära" förvrängning av detta partisankrig, med vilken moskvaborna under upprorsdagarna och letterna under de berömda lettiska republikernas dagar så förträffligt och skoningslöst gjorde upp räkningen.

Under den allra senaste tiden har militärtekniken återigen gjort nya framsteg. Det japanska kriget lanserade handgranaten. Vapenfabrikerna har släppt ut automatgeväret på marknaden. Både den förra och det senare började användas redan med framgång i den ryska revolutionen, ehuru fortfarande i långtifrån tillräcklig omfattning. Vi kan och måste dra nytta av teknikens fullkomnande, måste lära arbetaravdelningarna att tillverka bomber massvis, måste hjälpa dem och våra frivilliga stridsgrupper att skaffa sig tillräckliga förråd av sprängämnen, tändare och automatgevär. Om arbetarmassorna deltar i upproret i städerna, om massorna anfaller fienden, om kampen om trupperna, som efter duman, efter Sveaborg och Kronstadt vacklar ännu mera, förs beslutsamt och skickligt, och om landsbygden med säkerhet kommer att delta i denna gemensamma kamp, så skall vi segra i nästa väpnade uppror, som kommer att omfatta hela Ryssland!

Låt oss med stöd av lärdomarna från den ryska revolutionens stora dagar utveckla vårt arbete allt bredare och ställa våra uppgifter allt djärvare. Till grund för vårt arbete ligger en riktig uppskattning av klassernas intressen och den allmänna folkutvecklingens behov i nuvarande ögonblick. Tsarmaktens störtande och konstituerande församlingens inkallande genom den revolutionära regeringen – det är den paroll som vi samlar och kommer att samla allt större del av proletariatet, bönderna och trupperna omkring. Utvecklandet av massornas medvetande kommer som alltid att förbli hela vårt arbetes grundval och huvudinnehåll. Men låt oss inte glömma, att i sådana ögonblick som det vi nu upplever i Ryssland, till denna allmänna, ständiga och huvudsakliga uppgift sällar sig särskilda speciella uppgifter. Låt oss inte förvandlas till pedanter och kälkborgare, låt oss inte undandra oss de särskilda uppgifter, som

det nuvarande ögonblicket ålägger oss, dessa speciella uppgifter, som är betingade av de givna kampformerna, genom att komma med intetsägande hänvisningar till våra ständiga, under alla förhållanden, vid alla tider oföränderliga förpliktelser.

Låt oss minnas, att en väldig masskamp nalkas. Det blir ett väpnat uppror. Det måste såvitt möjligt bryta ut samtidigt på alla orter. Massorna måste veta, att de går till en väpnad, blodig, hårdnackad kamp. Dödsförakt måste gripa massorna och trygga segern. Offensiven mot fienden måste genomföras ytterst energiskt; angrepp och inte försvar måste bli massornas paroll, skoningslöst utrotande av fienden deras uppgift; kamporganisationen måste vara rörlig och smidig; truppernas vacklande element kommer att dras in i aktiv kamp. Det medvetna proletariats parti måste fylla sin plikt i denna stora kamp.

Proletarij nr 2, den 29 augusti 1906

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 13, s 369-377